

Yrkes högskolan

OMRÅDESANALYS 2024

Förskola och grundskola

Myndigheten för yrkes högskolan

Innehållsförteckning

Inledning	3
Innehåll	4
Yrkehögskolans utbildningsinriktningar	4
Avstämningar	4
Yrkehögskolans statistik	5
Bedömning av platsernas utveckling	5
Förskola och grundskola	6
Utfall ansökan 2023	7
Resultat från genomförda utbildningar	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan	15
Bedömning av utvecklingen för nya platser med start 2025	17
Definitioner	19

FÄRDIGSTÄLLD: 2024-11-21

DNR: MYH 2024/6089

ISBN: 978-91-89815-90-2

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning och hur många platser som kan beviljas för start.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens

beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- Utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- Resultat från genomförda utbildningar
- Beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- Regionalt utbud och regional efterfrågan
- Bedömning av nya platser

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från *Svensk utbildningsnomenklatur* (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på arbetsmarknadens utveckling.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns mycket statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- outnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt outnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas och hur många platser som kan beviljas 2025.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Förskola och grundskola

Denna områdesanalys omfattar de utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan som bidrar till kompetensförsörjning av pedagogiska yrken inom framför allt förskola och grundskola.

Lärarassistent	SUN-KOD 149xa
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	SUN-KOD 149xy

Utfall ansökan 2023

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Lärarassistent	4	0
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	7	1

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktningar	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lärarassistent	175	35				
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning*	255	30	30	30		

*Innehåller mestadels utbildning till specialistbarnskötare.

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2024 påverkar i huvudsak slutåret 2027 och framåt eftersom lärarassistentutbildningarna generellt är 300 yrkeshögskolepoäng långa och de övriga utbildningarna inom pedagogik och lärarutbildning är 200 yrkeshögskolepoäng långa med 50 procents studietakt. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningsomgång och på så vis byggs utflödet på framåt.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Lärarassistent	88 %	65 %	67 %
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	..	76 %	59 %
Totalt för yrkeshögskolan	72 %	70 %	67 %

Källa: SCB.

Om en cell är prickad betyder det att antalet observationer är för få för att kunna visas.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen året efter examen (avser examinerade 2022).

		Överensstämmelse arbete – utbildning		
Utbildningsinriktningar	Andel i arbete, procent	Helt/till största delen, procent	Till viss del, procent	Inte alls, procent
Lärarassistent	67 ± 8	43 ± 10	32 ± 10	25 ± 8
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	89 ± 5	45 ± 9	43 ± 9	12 ± 7
Totalt för yrkeshögskolan	89 ± 1	66 ± 1	25 ± 1	9 ± 0

Felmarginal angiven med 95 procents konfidensintervall.

Källa: MYH och SCB.

Andel utnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2021	2022	2023
Lärarassistent	0 %	3 %	0 %
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	17 %	28 %	0 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	12 %	11 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden för lärarassistenterna ligger i nivå med genomsnittet medan examensgraden för de övriga utbildningarna inom pedagogik och lärarutbildning är något lägre i jämförelse med yrkeshögskolan totalt. Examensgraden har varierat kraftigt de senaste åren.

Av de utexaminerade lärarassistenterna är andelen som uppger att de har fått jobb ett år efter examen betydligt lägre än för yrkeshögskolan i genomsnitt, medan andelen i arbete från övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning ligger i nivå med genomsnittet.

I jämförelse med medeltalet för yrkeshögskolan är det en mycket låg andel av lärarassistenterna som uppger att de har fått ett arbete som helt eller till största delen överensstämmer med utbildningens. Dock är det en relativt stor andel som anger att utbildningens innehåll till viss del överensstämmer med utbildningens innehåll. Samma mönster återfinns för de övriga utbildningarna inom pedagogik och lärarutbildning. Sammantaget är utbildningarnas träffsäkerhet lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan.

Platserna till lärarassistentutbildningarna har nyttjats mycket väl de senaste tre åren. Platserna till övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning nyttjades till fullo det senaste året men dessförinnan var andelen utnyttjade platser hög.

Slutsats

Resultaten från genomförda utbildningar till lärarassistent visar att examensgraden är genomsnittlig och att utbildningsplatserna fylls. Däremot är det betydligt färre som kommer ut i arbete efter genomgången utbildning samt att en hög grad av de examinerade uppger att deras arbete inte överensstämmer med utbildningens innehåll. Det tycks således finnas en diskrepans mellan utbildningarnas innehåll och verksamheternas behov.

Resultaten från utbildningsinriktningen övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning skiljer sig ganska kraftigt åt från år till år och innehåller en blandning av olika utbildningar, vilket gör det svårt att dra några generella slutsatser kring resultatet.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Enligt Skolverket har antalet lärare ökat de senaste åren i takt med att barn- och elevkullarna blivit allt större, en utveckling som nu väntas vända. SCB:s regionala befolkningsframskrivningar från 2024 visar en förändrad demografi där andelen barn och unga minskar medan andelen äldre ökar, i alla län. Antalet barn i både för- och grundskoleålder förväntas sjunka i nästan alla kommuner. Totalt förväntas antalet 1–5-åringar minska med över 80 000 barn fram till 2028, vilket motsvarar nästan en årskull. För grundskoleeleverna kommer det stora tappet lite senare, men 2033 förväntas 6–15-åringarna vara 155 000 färre än 2023.

Skolinspektionen publicerade 2021 granskningsrapporten *Lärarylastande tjänster* där de beskriver hur olika typer av lärarylastande personal har ökat i skolan som en konsekvens av lärarbristen och många lärares ansträngda arbetssituation. Rapporten refererar till studier som visar att dessa tjänster kan bidra till att undervisningens kvalitet förbättras och att elever kan få ökad undervisningstid med legitimerade och behöriga lärare samt att tjänsterna kan bidra till ökad studiero och minskad elevfrånvaro. Samtidigt finns det studier som pekar på risker med lärarylastande tjänster, inte minst för elever med stora stödbehov som i vissa fall kan få mindre undervisning av lärare samt att lärare kan uppleva en ökad arbetsbelastning om de lärarylastande tjänsterna inte används på ett sätt som tar hänsyn till de specifika behov och förutsättningar som finns på skolan. Skolinspektionen synliggör också att den lärarylastande personalen utgörs av en heterogen grupp med många benämningar och att det är viktigt att skapa tydlighet kring roller, ansvarsområden och arbetsuppgifter.

Läraryassistenter och övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning, såsom specialistbarnskötare, kan ses som komplement till och ett resultat av den lärarbrist som funnits och delvis väntas fortsätta finnas.

Lärarysistent

Inom denna utbildningsinriktning ryms utbildningar till lärarysistent och lärarysistent med specialisering inom exempelvis integration och inkludering. Utöver dessa benämningar kan utbildningarna leda till yrkesroller som administrativ lärarysistent, pedagogassistent, elevkoordinator, klassmentor, språkleddare och studiehandledare.

Yrkesrollen lärarysistent är relativt ny och den innebär arbete med barn och ungdomar i skolan och att vara ett administrativt och pedagogiskt stöd i och utanför klassrummet. Lärarysistenten ska primärt avlasta läraren och kan ha till uppgift att hantera konflikter, bygga relationer, vara rastvärd, delta i pedagogiska måltider samt ha kontakt med vårdnadshavare. En lärarysistent kan arbeta i förskola eller skola, på fritids eller i annan pedagogisk verksamhet.

Skolverket har identifierat sex områden med arbetsuppgifter som andra än lärare kan utföra:

- Trygghet och studiero
- Praktiskt arbete i anslutning till undervisningen
- Förbrukningsmaterial och läromedel
- It-relaterade frågor

- Mentorskap
- Extra anpassningar och särskilt stöd.

Det ska dock nämnas att det i vissa fall kan finnas begränsningar när det gäller i vilken utsträckning andra än lärare kan utföra uppgifterna och att de lokala förutsättningarna kan se olika ut.

Från och med hösten 2019 finns särskilda statsbidrag att söka för skolhuvudmän som anställer lärarassistenter med syfte att avlasta lärarna så att lärarna ska kunna ägna sig åt undervisning och uppgifter som hör till undervisningen. Titeln lärarassistent är inte ett krav för att ta del av bidraget utan det viktiga är att personen har arbetsuppgifter som verkar avlastande för lärarna. Elevassistenter, elevkoordinatorer, mentorer, resurspedagoger och skolvårdar är några av de yrkeskategorier som kan ingå i begreppet läraravlastande tjänster.

Lärarassistenter kan ha flera olika utbildningsbakgrunder och alternativa utbildningsvägar finns inom gymnasieskolan, såsom barn- och fritidsprogrammet, men framför allt inom folkhögskolan. Det finns ett tjugotal folkhögskoleutbildningar till lärarassistent och en handfull utbildningarna till kombinationsutbildning elev- och lärarassistent. Mellan år 2020 och 2022 examinerades totalt 802 lärarassistenter från folkhögskolan och 398 från yrkeshögskolan. Det är således betydligt flera studerande som gått klart en utbildning till lärarassistent från folkhögskolan än från yrkeshögskolan.

I Kommunals rapport *Trygghet och studiero i skolan (2022)* framgår behov av att förtydliga elev- och lärarassistenternas roll och förslag om att utbildningen av elev- och lärarassistenter ska utgå från en nationell enhetlig standard motsvarande barn- och fritidsprogrammet i gymnasieskolan. Kommunal anser att det behöver utarbetas en programfördjupning med yrkesutgång för lärarassistent på barn- och fritidsprogrammet och ett nationellt yrkespaket för lärarassistent på Komvux. Därutöver menar Kommunal att det behöver utformas olika specialistutbildningar med nationell enhetlig standard.

Redan 2018 fastslog Myndigheten för yrkeshögskolan i rapporten *Kartläggning av förekomst av yrkeshögskoleutbildningar som svarar mot behov av specialistkompetens inom välfärdssektorn eller mot behov av kompetens för arbete som bidrar till att avlasta andra yrkesgrupper inom välfärdssektorn m.m.* att arbetsgivarnas kompetenskrav och beskrivning av yrkesrollen varierar. Myndigheten kan konstatera att det fortfarande saknas samsyn kring yrkesrollen lärarassistent.

I SCB:s yrkesregister saknas specifik information om lärarassistenter utan närmast finns statistik för yrkesgruppen 5312 – elevassistenter med flera som visar att det fanns cirka 41 500 anställda elevassistenter med flera i Sverige 2022. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år som beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032 summerar till totalt cirka 3 800 personer, vilket motsvarar 760 pensionsavgångar per år. I yrkesregistret går det också att utläsa att endast 19 procent av alla i yrkesgruppen elevassistenter med flera har eftergymnasial utbildning mindre än tre år, vilket motsvarar yrkeshögskoleutbildning och till viss del även folkhögskoleutbildning. Majoriteten, 60 procent, av de anställda har gymnasial utbildning.

Skolverkets rapport *Pedagogisk personal i skola och vuxenutbildning (2024)* visar att det fanns totalt cirka 4 800 tjänstgörande lärarassistenter läsåret 2023/24, vilket motsvarar cirka 3 500 heltidstjänster. Antalet lärarassistenter har för första gången minskat jämfört med det föregående läsåret.

Arbetsförmedlingen saknar specifika yrkesuppgifter om lärarassistenter men bedömer att det 2024 finns små möjligheter till arbete för elevassistenter och att efterfrågan förväntas vara oförändrad på fem års sikt.

Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) undersökning *Rekryteringsläget för yrkeshögskoleyrken i kommuner 2023* visar att 55 kommuner sökt personal till yrket lärarassistent det senaste året, vilket motsvarar 26 procent av Sveriges kommuner. När det gäller tillgång på sökande uppger omkring hälften eller fler av de rekryterande kommunerna att det är balans eller god tillgång på sökande.

Omställningsfonden visar i kartläggningen *Omställningsbarometern (2024)* att hittills i år har 1 814 medarbetare i välfärden sagts upp på grund av arbetsbrist, vilket kan jämföras med 959 medarbetare under helåret 2023. Den mest drabbade yrkesgruppen är barnskötare, följt av lärare och elevassistenter.

Specialistbarnskötare

Inom utbildningsinriktningen övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning ryms olika pedagogiska yrkeshögskoleutbildningar såsom specialistbarnskötare och skolhundspedagog. Utbildning till specialistbarnskötare har varit mest förekommande varpå efterföljande text kommer tillägnas den typen av utbildning och yrkesroll. Utöver benämningen specialistbarnskötare kan utbildningarna leda till yrkesroller som resurspedagog, språkpedagog eller specialistbarnskötare med särskild inriktning mot funktionsvariationer och språkutveckling.

Det finns två stora yrkesroller i förskolan: förskollärare och barnskötare. Förskollärare har det pedagogiska ansvaret och bedriver undervisning enligt läroplan. I förskolan får det även finnas annan personal med sådan utbildning eller erfarenhet att barnens utveckling och lärande främjas, såsom barnskötare och specialistbarnskötare. I det vardagliga arbetet hjälps förskollärare och barnskötare åt med arbetsuppgifterna. Att delta i lekar och aktiviteter är en stor del av barnskötarens arbete, samt att utveckla den pedagogiska verksamheten tillsammans med förskollärarna. Barnskötare kan arbeta inom förskolor eller annan pedagogisk verksamhet som skolor och fritids.

Specialistbarnskötare är en relativt ny yrkesroll som är tänkt att fylla kompetensgapet mellan förskollärare och barnskötare. Utbildningen är en vidareutbildning för barnskötare som ger specialiserade kunskaper för att i samarbete med förskollärare och övrig personal praktiskt planera och arbeta för att läroplanens mål uppnås. I yrkesrollen kan det också ingå att utvärdera undervisningen, i samråd med förskollärare, samt att ansvara för och handleda förskolans barnskötare och andra studerande.

I Myndigheten för yrkeshögskolans rapport *Kartläggning av förekomst av yrkeshögskoleutbildningar som svarar mot behov av specialistkompetens inom välfärdssektorn eller mot behov av kompetens för arbete som bidrar till att avlasta andra yrkesgrupper inom*

välfärdssektorn m.m. (2018) framkom att en anledning till att utbildningarna till specialistbarnskötare efterfrågas är bristen på förskollärare, men också för att skapa en tydlig kompetenstrappa för barnskötare.

Skolverkets rapport *Barn och personal i förskola* (2023) visar att drygt 40 procent av samtliga heltidstjänster i förskolan har en förskollärexamen. Nästan 17 procent av de anställda har slutfört en gymnasial utbildning för arbete med barn och knappt 19 procent har viss pedagogisk utbildning, så som en pedagogisk högskoleutbildning utan examen eller en gymnasial utbildning utan slutbetyg. Majoriteten av resterande personal har så kallad övrig utbildning.

I SCB:s yrkesregister saknas specifik information om specialistbarnskötare men närliggande statistik finns för yrkesgruppen 5311 – barnskötare, vilket visar att det fanns cirka 90 000 anställda barnskötare i Sverige 2022. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år som beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032 summerar till totalt cirka 9 000 personer, vilket motsvarar 1 800 pensionsavgångar per år. I yrkesregistret går det också att utläsa att endast 14 procent av alla i yrkesgruppen barnskötare har eftergymnasial utbildning mindre än tre år, vilket motsvarar yrkeshögskoleutbildning och till viss del även folkhögskoleutbildning. Majoriteten, 70 procent, av de anställda har gymnasial utbildning.

SCB:s yrkesregister ger också statistik för yrkesgruppen 2343 – förskollärare, vilket visar att det fanns cirka 65 200 anställda förskollärare i Sverige 2022. Antalet anställda i åldersgruppen 55–59 år som beräknas börja gå i pension under perioden 2028–2032 summerar till totalt cirka 8 000 personer, vilket motsvarar 1 600 pensionsavgångar per år. Yrkesregistret visar också att 24 procent av alla i yrkesgruppen förskollärare har eftergymnasial utbildning, mindre än tre år, vilket motsvarar yrkeshögskoleutbildning och till viss del även folkhögskoleutbildning. Majoriteten, 68 procent, av de anställda har eftergymnasial utbildning på tre år eller mer.

Även Arbetsförmedlingen saknar specifika yrkesuppgifter om specialistbarnskötare men bedömer att det 2024 finns små möjligheter till arbete för barnskötare och att efterfrågan förväntas vara oförändrad på fem års sikt. SCB:s rapport *Trender och prognoser 2023 Befolkning, utbildning, arbetsmarknad – med sikte på år 2040* (2024) bekräftar i stort denna bild då de uppger att det idag råder balans/överskott på utbildade med gymnasial barn- och fritidsutbildning och att tillgången beräknas öka mer än efterfrågan vilket på sikt skapar risk för överskott av utbildade år 2040.

För förskollärare bedömer Arbetsförmedlingen att det 2024 finns stora möjligheter till arbete och att efterfrågan förväntas vara oförändrad på fem års sikt. Tidigare nämnd rapport från SCB bekräftar i stort denna bild då de uppger att det idag råder brist på utbildade förskollärare och att efterfrågan väntas växa något medan tillgången beräknas vara oförändrad vilket leder till den samlade bedömningen att det kommer råda viss brist på utbildade år 2040. Det ska dock noteras att SCB:s befolkningsframskrivningar från 2024, som bland annat visar färre barn i nästan alla kommuner 2040, inte beaktats i SCB:s nämnda rapport från 2023, något som kan påverka bedömningen av efterfrågan.

Som tidigare beskrivits väntas demografiska förändringar med minskade barnkullar vilket leder till minskat personal- och rekryteringsbehov i pedagogisk verksamhet. I Skolverkets rapport *Läraprognos 2021* bedöms det totala personalbehovet av lärare, förskollärare och annan

pedagogisk personal i förskola och fritidshem minska med cirka 9 000 heltidstjänster fram till 2035. Den största minskningen sker i förskolan där behovet av både förskollärare och annan pedagogisk personal bedöms minska med sex procent från 2020 fram till 2035. Behovet av annan pedagogisk personal inom förskola och fritidshem, exempelvis barnskötare och fritidsledare, beräknas minska från nästan 68 000 heltidstjänster 2020 till 64 300 heltidstjänster 2035 vilket är en minskning med totalt 3 700 under prognosperioden. Störst minskning av personalbehovet sker under de första tio åren av prognosperioden, det vill säga mellan 2020 och 2030.

SKR:s rapport *Välfärdens kompetensförsörjning (2022)* pekar också på att behoven av personal inom verksamheterna förskola och fritidshem förväntas minska. SKR prognosticerar att demografiska förändringar mellan 2021 och 2031 leder till att antalet anställda barnskötare minskar från 65 300 till 62 600, det vill säga en minskning med 2 700 på tio år, samt att antalet förskollärare minskar från 62 900 till 60 300, vilket motsvarar en minskning med 2 600 på tio år. SKR menar vidare att eftersom befolkningsutvecklingen skiljer sig mellan olika kommuner och olika regioner kommer behovet av personal och antalet pensionsavgångar att variera därefter. Därtill finns det stora skillnader i rekryteringsbehov beroende på verksamhetens geografiska placering där exempelvis vissa kommuner har god tillgång till behöriga lärare, medan andra kommuner har svårt att rekrytera behöriga såväl som obehöriga lärare.

I dialog med SKR framkommer att SKR i slutet av året kommer publicera en ny behovsprognos som beaktar SCB:s senaste befolkningsframskrivning. Trenden med minskade barnkullar bidrar till minskade behov av personal i grundskola och förskola.

Det saknas alternativa utbildningsvägar till den specifika yrkesrollen specialistbarnskötare. Grundutbildning till barnskötare finns via gymnasieskolans barn- och fritidsprogram eller motsvarande utbildning inom komvux, privata yrkesutbildningar samt folkhögskolor där de finns som kombinationsutbildning med elevassistent och stödassistent. Arbetsgivare tillhandahåller dock olika typer av kompetensutveckling för barnskötare. Skolverket har utsett ett antal lärosäten som en huvudman kan kontakta för att genomföra kompetenshöjande kurser för sina anställda i förskolan och som finansieras av staten. Det finns sju olika kurser där alla omfattar 7,5 högskolepoäng. Fokus i kurserna ligger på matematik, undervisning i förskolan och på att leda kvalitetsarbete. Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) tillhandahåller också studiepaket om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) med inriktning förskola. För barnskötare som arbetat några år och önskar bli behörig förskollärare finns det särskilda program på högskolan med erfarenhetsbaserade utbildningar som ges på distans.

I Myndigheten för yrkeshögskolans rapport *Kartläggning av förekomst av yrkeshögskoleutbildningar som svarar mot behov av specialistkompetens inom välfärdssektorn eller mot behov av kompetens för arbete som bidrar till att avlasta andra yrkesgrupper inom välfärdssektorn m.m.* (2018) förespråkas likartat innehåll i utbildningar som skapar tydliga yrkesroller och kompetenstrappor. Myndigheten kan konstatera att det fortfarande saknas samsyn kring karriärväg för barnskötare med specialistkompetens.

SKR:s undersökning *Rekryteringsläget för yrkeshögskoleyrken i kommuner 2023* visar att 38 kommuner sökt personal till yrket barnskötare med specialinriktning det senaste året, vilket motsvarar 18 procent av Sveriges kommuner. När det gäller tillgång på sökande uppges 58

procent av de rekryterande kommunerna att det är brist på sökande till tjänsterna, 29 procent uppger balans och 13 procent uppger vet inte/inget svar.

Omställningsfonden visar i kartläggningen *Omställningsbarometern (2024)* att hittills i år har 1 814 medarbetare i välfärden sagts upp på grund av arbetsbrist, vilket kan jämföras med 959 medarbetare under helåret 2023. Den mest drabbade yrkesgruppen är barnskötare, följt av lärare och elevassistenter. Sammanlagt har 499 barnskötare blivit uppsagda på grund av arbetsbrist under 2024.

Vidareutbildning för yrkesverksamma inom förskola och grundskola

Yrkeshögskolans kurser kan vara ett bra verktyg för kompetensutveckling av yrkesverksamma. Även YH-flex kan vara ett alternativ för att höja kompetensen hos personer med viss yrkeserfarenhet, men som saknar yrkeshögskoleexamen.

För övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning har det för perioden 2023–2025 beviljats kurser inom bland annat AI, digitalisering, funktionsnedsättningar och språkutveckling. Kurserna varierar mellan 20 och 70 yrkeshögskolepoäng.

Tabellen nedan visar antalet beviljade kurser för områdesanalysens utbildningsinriktningar 2023–2025. Nya platser kan komma att beviljas våren 2025.

Platser med startår per utbildningsinriktning (kurser)	2023	2024	2025	Totalsumma
Lärarassistent	0	0	0	0
Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning	562	538	115	1 215
Totalsumma	562	538	115	1 215

Källa: MYH.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar antal platser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Utbildningar till lärarassistent. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Norrbottnen	35					
Skåne	35					
Stockholm	70					
Örebro	35	35				

Källa: MYH.

Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning. Antal platser per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Skåne	35					
Stockholm	120					
Södermanland	35					
Västmanland	30	30	30	30		
Västra Götaland	35					

Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA). Regionerna besvarar varje år en enkät som myndigheten skickar ut gällande efterfrågan på kompetens för de olika utbildningsinriktningarna inom yrkeshögskolan. Det utbud som regionerna har svarat på var det som gällde 2023 och nya platser kan ha tillkommit sedan dess. Att en region inte svarar på vilka behov som föreligger behöver inte betyda att det saknas efterfrågan på kompetens inom en utbildningsinriktning. Nedan presenteras en kort sammanfattning av de inkomna svaren.

Lärarassistent

Region Norrbotten svarar att det regionala platsutbudet bör öka. De menar att lärarassistenter fyller en viktig funktion med att avlasta lärare vilket är kopplat till bristen på behöriga lärare. De beskriver också att söktrycket minskat till utbildningen och att vissa skolor inte anställer lärarassistenter. Region Västerbotten svarar att rekryteringsbehovet beräknas bli stort för flera olika pedagogiska professioner däribland elevassistenter, grundskollärare, fritidspedagoger, förskollärare och barnskötare.

Region Skåne svarar att det regionala platsutbudet bör bibehållas och ser att det vore en fördel med ett nationellt likvärdigt innehåll för lärarassistenter.

Region Örebro län svarar att det regionala platsutbudet bör minska utifrån 2025 års nivå. De menar att årskullar av elever minskar och fokus blir på att behålla lärare i stället för att anställa lärarassistenter, vilket medför en låg efterfrågan av utbildningar på yrkeshögskolenivå. Vidare menar de att kommunala arbetsgivare har starka krav på legitimation med koppling till högre utbildning inom pedagogik och utbildning.

Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning

Region Skåne, Sörmland och Västmanland svarar att det regionala platsutbudet bör öka. Region Skåne ser behov av övriga utbildningar för resurser i skola och fritidshem och som kan ske inom yrkeshögskolan. Dessa utbildningar kan eventuellt vara inriktade mot språkutveckling, barn i behov av särskilt stöd, digitalisering eller olika språk. Region Västmanland och Sörmland anser att det finns en efterfrågan på fler utbildade barnskötare med specialistkompetens och Region Sörmland framhåller behov av specialistbarnskötare med inriktning mot funktionsvariation och språkutveckling samt pedagog i fritidshem.

Region Västerbotten svarar att rekryteringsbehovet beräknas bli stort för flera olika pedagogiska professioner däribland elevassistenter, grundskollärare, fritidspedagoger, förskollärare och barnskötare.

Bedömning av utvecklingen för nya platser med start 2025

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar.

Bedömningen kommer att ses över årligen i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Lärarassistent

De senaste åren har antalet utbildningsplatser kraftigt minskat och utifrån redovisade faktorer i rapporten intar myndigheten en restriktiv hållning till att bevilja utbildningar till lärarassistent.

Övriga utbildningar inom pedagogik och lärarutbildning

De senaste åren har antalet utbildningsplatser kraftigt minskat och utifrån redovisade faktorer i rapporten intar myndigheten en restriktiv hållning till att bevilja utbildningar till specialistbarnskötare, som ingår i denna utbildningsinriktning.

Det ska dock noteras att det generellt är svårt att bedöma behovet av platser för utbildningsinriktningar som innehåller en blandning av olika utbildningar, så kallade övriga utbildningsinriktningar, utifrån att utbildningsinnehållet kan variera.

Definitioner

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Utnyttjade platser	<p>Utnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan

Box 145

721 05 Västerås

www.myh.se